

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЗМЕНШЕННЯ ЇЇ МАСШТАБІВ

Чернічкіна Олександра Вадимівна

Науковий керівник Шипілова М.В.

**Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет
банківської справи»**

Актуальність теми. Тіньова економіка – надзвичайно актуальна та болюча проблема для української економіки. Багатьма країнами тіньова економіка визнається однією з основних загроз національній безпеці. Тим більше наростає ця загроза в умовах зовнішньої агресії, коли без того ослаблена економіка потерпає від гальмування соціально-економічних перетворень та погіршення іміджу країни.

Постановка проблеми. Україна, як і більшість країн колишнього СРСР, є країною з критичним рівнем тіньової економіки та корупції. Можна з упевненістю стверджувати, що жодна галузь виробництва не позбавлена впливу тіньової економіки, а корупція є основним методом конкурентної боротьби.

Викладення основного матеріалу. Тіньова економіка чинить значний негативний вплив на всі соціально-економічні процеси, які відбуваються в суспільстві. Без урахування тіньової економіки неможливо здійснити економічний аналіз на макро- і мікро- рівнях, ухвалити ефективні управлінські та законодавчі рішення. Поширення тіньової економіки веде до різкого зниження ефективності державної політики, утруднення.

За розрахунками професора економіки Лінцського університету Ф. Шнайдера (визнаного у світі експерта з тіньової економіки), у середньому по країнах ЄС-28 рівень тіньової економіки у 2014 році становив 18,3% від ВВП (18,6% у 2013 році). При цьому найбільш “тінізованою” країною серед країн ЄС ним було визнано Болгарію – 30,6% у 2014 році (31,0% у 2013 році) [2]. За попередніми розрахунками Мінекономрозвитку у січні-вересні 2015 року рівень тіньової економіки склав 40% від офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше порівняно з відповідним періодом 2014 року [3].

Результати дослідження зміни рівня тіньової економіки у розрізі видів економічної діяльності свідчать про поступове “перетікання” протягом 2015 р. тіньових ресурсів зі сфери послуг (операції з нерухомим майном, фінансової діяльності) та будівництва у сектор економіки, який в основному виробляє товари. Найістотніше збільшився рівень тіньової економіки у видобувній (на 17 відсоткових пунктів) та у переробній (на 7,9 відсоткових пунктів) промисловості в 2015 р. порівняно з 2014 р. [2].

На нашу думку, економічна ситуація України «хворіє» неправильним керуванням. Недоцільні та неприйнятні методи управління та стимулювання економікою «загнали» її до ями «тіньової економіки».

Для поліпшення стану економіки необхідно впровадити принаймні такі ключові заходи:

- Здійснити податкову реформу (чинна податкова система фактично зосереджена на максимальному залученні надходжень до бюджету, без урахування можливих негативних наслідків надмірного фіскального тиску на суб'єктів господарювання та громадян);

- Вдосконалити монетарну політику: заохотити зменшення розриву рівнів депозитних та кредитних відсоткових ставок комерційних банків, а також розширити банківського кредитування галузей;

- Стимулювати інвестиційні процеси: звільнити від оподаткування частку прибутку підприємств, яка витрачається на інвестування, зокрема в інноваційну сферу;

- Стимулювати розвиток підприємств: надання правового та методичного сприяння заснуванню малих підприємств, складанню інвестиційних планів та програм, індивідуальній підприємницькій діяльності, іншим формам самостійного інвестування заощаджень та самозайнятості населення тощо;

- Посилити боротьбу з корупцією: удосконалити контроль за виконанням антикорупційних програм, здійснення ревізій НПА всіх міністерств.

Висновок. На сучасному етапі тіньова економіка відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Проте, реальний рівень тіньової економіки в Україні перевищує допустиме значення і становить загрозу національній безпеці держави. З огляду на це, Україні необхідно розробити чітку довгострокову програму з детінізації економіки зі суворим контролем її виконання. Реалізація зазначених в роботі заходів щодо подальшої детінізації економіки сприятиме не лише забезпеченню відродження та ефективного розвитку вітчизняного підприємництва, формуванню повноцінного ринкового середовища, а й розвитку економіки, процесу демократизації суспільства загалом.

Список використаних джерел:

1. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації : монографія / за ред. З.С. Варналія. – К. : Вид-во НІСД, 2011. – 576 с
2. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі.
<http://www.me.kmu.gov.ua>.
3. Офіційний сайт «Газети дзеркало тижня» - № 11.
http://gazeta.dt.ua/macrolevel/tinova-ekonomika-v-ukrayini-_.html